

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 454. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992356709440/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

paa sin Modstander ved at forelæse Kongen Paradescenen af *Zerbino* med Hentydninger. Men Kongen overhørte disse, og det Hele havde ikke videre Følger. Tieck er meget stolt og glad over at kunne bevidne sin fuldstændige Uskyldighed: Stykket var skrevet allerede 1796 under helt forskellige Forhold og er udelukkende bygget paa Ungdomsindtryk. Han har Ret til at være glad, forsaavidt personligt smædende Satire ikke hører hjemme i Kunst. Men iøvrigt gør denne Anekdote nærmest et tragikomisk Indtryk. Himlen véd det, denne Poesi var ufarlig. Himlen véd, der var ingen Aarsag for nogen Konge eller Regering i Verden til i ringeste Maade at bekymre sig om dens Spydigheder. Skade kun, at den bedste satiriske Poesi ikke er den, som lader Alle trygge. Aristofanes's Lystspil, hvormed Tiecks Beundrere saa gerne har villet sammenligne hans, var betydeligt mindre ufarlige og uskadelige, og virkelig store satiriske Værker fra den nyere Tid som Molières *Tartuffe* eller Beaumarchais's *Figaro* har den Ejendommelighed, at de ikke foregaar paa Maanen og at de fører Krig mod Andet end de daarlige Poeter og den moraliserende Poesi.

Det var da ogsaa langt fra, at Romantiken vedblev at holde sig i denne Afstand fra Samfund og Politik.

Aaret 1806 var det kritiske Aar for Prøjsen og Tyskland*). Landet var helt i den fremmede Erobrers Magt. Men derfor har ogsaa alle de aandelige Reformbestræbelser deres Udgangspunkt i dette Aar. Man var naaet saa dybt ned i Ulykken, at en energisk Opadstræben var uundgaaeligt nødvendig. Den ufortrødne Friherre v Stein begyndte Omformningen af det præjsiske Samfund, Scharnhorst omdannede Militærvæsenet, ja selv paa Universiteterne og den studerende Ungdom kastede man et prøvende Blik og kaldte i 1807 Fichte til Berlin. Denne Kaldelse var i flere Henseender mærkværdig. Ved den vilde man vise, at en ny og anden Aand fra nu af skulde raade. Da Fichte 1792 havde forfattet sit første Værk *Kritik af al Aabenbaring*, vovede han kun at lade det trykke anonymt. Da han senere udgav sin Bog *Tilbagefordring af Tankens Frihed*, vovede han end ikke at anføre den By, i hvilken Bogen blev trykt. Den udkom i Heliopolis, ligeledes anonymt. Da han endelig var bleven ansat i Jena, fik han sin Afsked paa Grund af Anklagen

*) Ruge: Werke II. S. 60 ff.

for Ateisme. Nu, da det kneb, sadlede man pludselig om og vendte sig til hæv for at bringe en Rejsning af Ungdommen til Veje. Med sine *Taler til den tyske Nation* overtraf han som bekendt alle Forventninger. Det viste sig, at det ikke havde været nogen daarlig Beregning at trykke den forfulgte Tænker den tyske Fane i Haanden. Medens de franske Bajonetter blinkede udenfor Vinduerne, og de franske Trommer overdøvede hans Ord, holdt han paa Universitetet i Berlin de mindeværdige Taler, der gav Vækkersignalet for Tyskernes Øren, og bidrog deres til at drive hine Bajonetter paa Flugt; thi fra disse Taler kan et Omslag i den almindelige Stemning dateres. I dem blev den Fichteske Filosofi til en Art National-Poesi, og hvad Under, om denne Poesi snart blev den Fakkel, ved hvilken mange andre poetiske Fakler tændtes, som Körner's, Schenkendorf's eller Arndt's. Den længe forberedte Krig brød ud i 1813 og endte efter adskillige Omskiftelser til Befolkningens Henrykkelse med Fremmedherredømmets Fald. Men «Frihedskrigen», som den blev kaldt, havde et dobbelt Ansigt. Den var Opstand mod et frygteligt Tyranni, men mod et, der udtrykte adskillige af Revolutionens Ideer. Den var Kamp for Arne og Hjem, men paa de gamle Herskerfamiliers Befaling. Man havde da bekæmpet den revolutionære Tvangsvælde til Bedste for det reaktionære Fyrstevæsen.

Selve den Ildhu, hvormed der var kæmpet, indeholdt desuden to højst forskellige Elementer, der vel i første Øjeblik kunde synes saaledes sammenblandede, at man ikke faldt paa at skille dem ud fra hinanden, men som snart røbede deres stik modsatte Væsen. Det ene Element var Nationalhadet mod det franske Folk, Nationalfordommen, der er som sammenvokset med Nationalfølelsen, og som førte til Beundring for alt Tysk, Ringagt for alt Fransk. Det andet Element var den rene Kærlighed til Frihed, Viljen til at opnaa politisk Uafhængighed, Kamp ikke blot i Tysklands, men i Menneskehedens Navn for store almenmenneskelige Goder.

Allerede i Fichtes Taler kan denne Dobbeltthed spores. Han sagde, at kun det Folk, som var et Urfolk og forstod sin egen Aands Dybder, sit eget Sprog, og sig selv, kunde være frit og være Verdens Befrier, og, tilføjede han, *dette Folk er Tyskerne*. I disse Ord lurede det germanske Nationalhovmod, og snart fik dette Sædekorn Vækst. Den ungdommelige og sunde Friheds-